

D66 Voorzitter,

D66 wil GS bedanken voor deze begroting voor 2021. We delen de visie om koersvast te blijven in deze tijd en zullen daar bij het statendebat over de begroting uiteraard op terugkomen. Voor nu allereerst de constatering dat deze begroting wederom een verbeteringslag is ten opzichte van voorgaande jaren. We zijn er nog niet en wat D66 betreft gaat de provincie verder met het aanbrengen van scherpte in de P&C stukken. Wat betreft het huidige proces willen we aantekenen dat we een eerste termijn via de commissies danig missen. Dat geldt ook voor de technische vragen. We worden geacht een eerste termijn in te dienen voordat we antwoorden hebben op technische vragen. Wat ons betreft komende keer een voorbereiding via alle commissies en afsluiten met een debat in de staten. En beantwoording van technische vragen voorafgaand aan het politieke debat. Dat doet de verschillende woordvoerders meer recht en brengt PS als geheel ook beter in positie. Voor deze eerste termijn willen we ons beperken tot een aantal vragen aan GS:

- We hebben afgelopen week allemaal de resultaten rond het landbouwbeleid in Europa gezien. De EU kiest voor een incrementele stap, waar een meer fundamentele keuze voor de hand zou liggen, gelet op de ambities in de Green Deal. Onze provincie heeft er wel voor gekozen om volledig natuurinclusieve en duurzame kringlooplandbouw na te streven. Gelet op de meervoudige druk op het landschap (oa de uitgesproken wens voor meer woningbouw, meer werk, meer natuur, de energietransitie, versterken van fietsmobiliteit en OV), hoe ziet GS dit in relatie tot de bestaande ruimte voor landbouw?

- GS geeft aan in 2050 gereed te willen zijn met de klimaatadaptatie. Is het gelet op de veranderingen in het weer in de laatste decennia, een termijn die voldoende ambitie heeft?

- De provincie streeft naar het worden van een klimaatneutrale provincie in 2050. Met een concernbrede doelstelling op het thema, vraagt D66 zich af wat de concrete stappen zullen zijn om hier te komen. Alleen monitoring is onvoldoende, gezamenlijke actie is nodig, samen met andere besturen. Hoe is GS van plan hier in 2021 vorm aan te geven. We zien dit nog onvoldoende terug in de begroting. We willen graag de bereidheid polsen bij GS om te werken aan een provinciaal klimaatakkoord in 2021.

- Voor de transitie naar een circulaire samenleving is EUR 300K gereserveerd. In de provincie wordt vanuit de alliantie cirkelregio Utrecht de laatste jaren al hard gewerkt aan de vormgeving van de circulaire economie. Het programma circulaire economie staat nog op de termijnagenda. Is het nog de bedoeling dat we dit najaar 2020 vaststellen? En zijn deze gereserveerde middelen voldoende voor dit programma? De impact van de alliantie cirkelregio is mede afhankelijk van de hoeveelheid financiering. Heeft GS met ACU over de financiering en circulaire ambities gesproken? Wat zou aanvullende funding van die begroting concreet kunnen opleveren volgens GS?

- In 2021 staat het programma sterk

bestuur op de planning. Recente debatten over klimaat, energie en wonen laten zien dat regionale informatievoorziening verbetering behoeft. Tegelijk vergt een adaptieve begroting van ons dat we snel aan informatie kunnen komen om bij te sturen. Hoe kijkt GS aan tegen een project om regionale informatievoorziening beter op te tuigen en daarmee voor alle bestuurslagen in onze provincie een betere en snellere afstemming op gedeelde problematiek te ontwikkelen?

- Onder 'natuurgebieden zijn beter met elkaar

verbonden' lezen we vooral een 'enge' benadering door middel van faunapassages en groene dooradering. Waarom lezen we hier niets terug over de kansen van ons natuurinclusieve landbouwbeleid?

- Onder energietransitie zijn veel ambities opgenomen. We willen van GS weten waar de grootste prioriteit of focus ligt? Ook lezen we dat veel trajecten kennis en inzicht moeten opleveren. Daar moet natuurlijk wel iets mee gebeuren. Hoe gaat GS voorzien in kennisdisseminatie voor onze partners in de provincie?
- Bij energietransitie hebben we het gaat het over opwekking, distributie en besparing, maar nog betrekkelijk weinig over energieopslag. Hoe wil GS werken aan een opslagstrategie als onderdeel van de energietransitie? Liggen daar plannen voor klaar?
- Onder transitie naar circulaire economie gaat sneller staan ambities mbt ROM en financiering van eerste innovaties. Dit klinkt als een wat afstandelijke benadering. Heeft GS plannen om ook meer naar de eigen kaders te kijken naar mogelijkheden om via het beleidsstellend kader de transitie naar circulair te bevorderen (bijv via inkopen, aanbesteden, omgevingsvisie etc) en zijn daar middelen aan verbonden? We lezen dat nu niet terug.
- We lezen dat de participatieverordening nu naar 2021 gaat. Waarom blijft deze verordening naar achteren schuiven?
- De concernbrede opgave klimaatneutraal bevat alleen de doelstelling 49% in 2030 tov 1990. D66 ziet hier ook graag de 95% doelstelling in 2050 terug. De beschrijving in de begroting duidt op monitoring van inspanningen en resultaten in de provincie. De motie drawdown ging verder door niet alleen te monitoren maar ook te laten inspireren door alle mogelijkheden om CO2 te reduceren of te absorberen.
- Voor de vier concernbrede opgaven (klimaatneutraal, circulaire samenleving, digitalisering en sociale agenda) is EUR 374K voor personeel en EUR 450K voor materiële lasten gereserveerd. Hoe zijn deze middelen verdeeld over deze concernbrede opgaven? En reflecteert de begroting wel de urgentie?
- GS duidt de huidige omstandigheden terecht als onzekerder dan anders en wenst daarom meer adaptief te kunnen sturen. D66 is zeer voor een wendbare houding. Wendbaarheid vraagt ook om een goede voorbereiding. Heeft GS al naar opties gekeken voor scenario's met meer of minder economische tegenwind?
- Waarom kiest GS ervoor om de doelstelling van 10.000 woningen pas in 2024 te bereiken, buiten deze periode? Waar is dat op gebaseerd?
- Onder investeringen is EUR 1,3 mio gereserveerd voor verduurzaming van het pand. Hoe verhoudt dit zich tot de ambitie om het goede voorbeeld te geven? Hoe gaan deze investeringen ons dichterbij een energielabel C brengen?
- Onze ambities met betrekking tot woningbouw zijn torenhoog, toch nemen de lasten af? Waarom?
- Is in de begroting rekening gehouden met de eventuele bijkomende kosten door de vertraging op het gebied van dat VRT-traject?
- Ondanks een motie over langetermijnbeleid en participatie van jongeren lezen we hier weinig over terug in de begroting. Waarom niet?

- D66 zou graag meer snelheid en daadkracht zien in de realisatie aan projecten die bijdragen aan fiets innovatie. We willen de fietsregio van Europa worden, we hebben binnen onze Provinciegrenzen het Fietspad van de Toekomst liggen, maar wat wordt er nu concreet aan initiatieven voor 2021 ondernomen om fietsexperimenten op het Fietspad van de Toekomst aan te leggen? Hoe staat het met het betrekken van het bedrijfsleven

hierbij? Wat is de doorkijk t.a.v. het Fietspad van de Toekomst na 2021?

- Al tijdens het schrijven van de begroting is het aantal besmettingen toegenomen en hebben we in heel Nederland te maken met strenge maatregelen. We zitten in een gedeeltelijke lockdown. De kunst- en cultuursector heeft het hierdoor niet makkelijk. In de toelichting bij de begroting schrijft u dat wij aan het einde van het jaar, december, pas gaan evalueren of het huidige steunpakket voldoende is. Wij zijn van nature een optimistische partij, echter nu al optimistisch zijn over de vraag of het allemaal voldoende is, lijkt ons iets te voorbarig. Daarom voorzitter, zijn wij niet te laat om pas in december te gaan evalueren? Heeft u nu als signalen dat theaters omvallen? Moeten we niet nu al de discussie gaan voeren wat we willen overeind houden wat echt levensvatbaar is?

- We lezen in de begroting slechts 1 keer in het algemeen het begrip 'immaterieel erfgoed' terug en zien het niet concreet terugkeren. Waarom blijft dit abstract? Kan GS dit concreter maken voor 2021?

- Het viel ons op dat er in de tekst veel verschillende overlegvormen/samenwerkingen genoemd worden (we kwamen tot ongeveer 90). Vooral programma 1 en 3 springen eruit. Wie bewaakt het overzicht over deze overleggen? Hoe bewaakt GS de integraliteit van al die overleggen? En de democratische legitimiteit?

- Er worden alleen al in deze begroting zo'n ruime 100 beleidskaders, visies, programma's, agenda's, uitvoeringsprogramma's genoemd. We hebben hier al vaker om gevraagd en missen het in deze begroting: een totaaloverzicht van vigerend beleid en lopende programma's inclusief looptijd. Hoe bewaakt GS de volledigheid, tijdigheid en samenhang van zoveel programma's? Behoort indikking en focus tot de opties?

VVD

Commissie Bestuur, Economie en Middelen 28 oktober 2020 Agendapunt 3 SV Programmabegroting 2021-2024 Eerste termijn fractie Volkspartij Vrijheid en Democratie, definitieve versie Coördinerend woordvoerder: Vincent Janssen

Opmerkingen vooraf:

- We hebben een 50-tal technische vragen gesteld, de antwoorden hebben we op 26 oktober 18:33 uur ontvangen. Niet alle technische vragen zijn volledig beantwoord. Wij zullen deze opnieuw stellen.
- Wij vinden een schriftelijke eerste termijn voor de bespreking van de begroting niet optimaal. Volgens ons behoort een begrotingsbehandeling niet alleen een verzameling een-tweetjes te zijn tussen fracties en college, maar vooral een debat tussen fracties onderling. De gehanteerde werkwijze bevordert het onderlinge debat niet.
- In onze eerste termijn beperken we ons tot een financiële beschouwing bij deze programmabegroting. De opmerkingen op de overige onderdelen in de begroting volgen in de tweede termijn.

Financiële beschouwing VVD bij de concept-programmabegroting 2021-2024

- Bij de presentatie van het coalitieakkoord 'Nieuwe Energie voor Utrecht' en bij de bespreking (niet: vaststelling!) van dat akkoord in juni 2019 uitte de VVD al grote twijfel over de financiële haalbaarheid van de plannen van de nieuwe coalitie. Deze twijfel sloeg om in grote zorg toen we de begroting 2020-2024 bespraken. De zorg die we toen hadden over het financiële beleid blijkt achteraf niet onterecht. Deze begroting laat zien dat de vermogenspositie van de provincie nog harder smelt dan een iglo in de Sahara. Het gevolg dat onze opvolgers, Statenleden én gedeputeerden vanaf 2024 geen ruimte meer hebben om ook in de toekomst blijvend te investeren in de provincie. Dit college en deze coalitie lijken te denken 'na ons de zondvloed.'
- Naast onze stevige inhoudelijke kritiek op het college en de gepresenteerde begroting willen we ook een aantal opbouwende en positieve opmerkingen maken: - Bij de bespreking van de kaderbrief 2021 heeft de VVD aangegeven dat het streven zou moeten zijn om in alle jaren een reëel en structureel evenwicht te hebben. In de nu gepresenteerde begroting is dat op papier gelukt. Wij hebben bij de kaderbrief hierover een amendement ingediend, waar geen meerderheid voor was. Gelukkig heeft het college dit amendement wel ter harte genomen. Om tot structureel en reëel evenwicht, op papier, te komen heeft het college wel andere maatregelen getroffen dan wij zouden doen. Daarover straks nog meer. - De kwaliteit van de begroting is toegenomen, onder andere door de toevoeging van de doelenbomen die in goede co-productie met de Staten tot stand zijn gekomen. Er is een stijgende lijn te zien wat dat betreft. Desalniettemin is op financieel-technisch vlak nog wel veel werk te verrichten. Jammer genoeg lukte het dit jaar niet om gelijktijdig met de presentatie de begroting in het PenC-portal ter beschikking te hebben. Kan het college toezeggen dat dit bij de volgende jaarrekening en programmabegroting wel lukt? In het webportal is de begroting veel beter te lezen en dat sluit weer aan bij programmadoelstelling 10.3.3. de jaarrekening en begroting beter toegankelijk maken (pagina 217).
- De kaderbrief was dit jaar zogenaamd 'beleidsarm', om die reden hebben de Staten slechts 'kennis genomen' van de kaderbrief en de voorstellen in deze kaderbrief niet vastgesteld. De VVD en SP hebben hiervoor nog wel een amendement ingediend, maar de coalitiefracties, met uitzondering van de PvdA, hechtten op dat moment geen belang aan de formele positie van de Staten. Bij deze

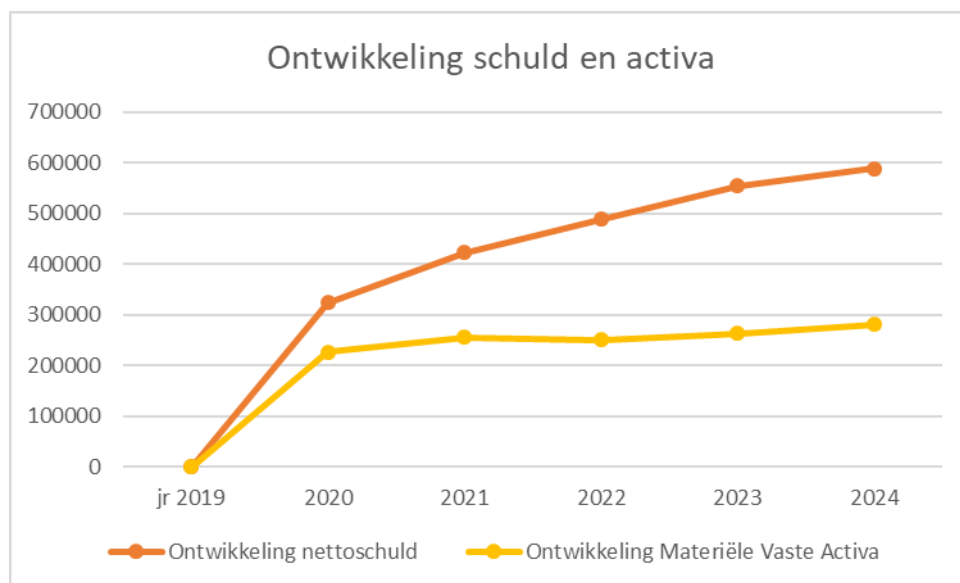
begroting zien we waar dit toe leidt, de voorstellen uit de kaderbrief zijn zonder integrale afweging in de Staten sluipenderwijs de begroting in gefietst. De positie van Provinciale Staten wordt hiermee naar onze mening verzwakt. En het gaat beslist niet om 'klein bier': € 70 miljoen aan incidenteel beleid in 4 jaar tijd en ca. € 2 miljoen aan structureel beleid. En de Staten werden voorgehouden dat het ging om 'eerste indicaties' en 'eerste uitwerkingen' (statenvoorstel bij de Kaderbrief 2021). Een groot deel van de beleidsvoorstellen in de kaderbrief zijn nog niet voorzien van een plan, we noemen hierbij bijvoorbeeld 'Sociale Agenda en Regenboogprovincie', 'Pilot Gratis Openbaar Vervoer', 'Financieringsinstrumenten Energietransitie', 'Provinciaal Sportakkoord', 'Programma Circulaire Economie'. Stuk voor stuk beleidsonderwerpen waar door de Staten nog geen plan is vastgesteld, onduidelijk is hoe het geld besteed gaat worden en welke bijdrage dit dan levert aan de provinciale doelstellingen. Wat ons betreft zou de hoofdregel moeten zijn: geen plan, geen geld. Vraag aan het College: waarom wijkt u van deze hoofdregel af?

- Bij vaststelling van de programmabegroting 2021-2024 dienden D66 en VVD samen een motie in om een stresstest uit te voeren. Wij kunnen onder dankzegging aan het college vaststellen dat deze motie in uitvoering is. Het onderzoek dat Deloitte heeft uitgevoerd biedt een aantal interessante inzichten, vooral de vergelijking met andere provincies is inzichtelijk. Het geeft ook al een eerste indicatie van de lange-termijneffecten van het financiële beleid van dit college. Onze positie, ook in vergelijking met andere provincies, verslechtert zienderogen. Om slechts één voorbeeld te noemen: het eigen vermogen per inwoner bedroeg in 2019 € 413,=. Alleen Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland hadden een lager eigen vermogen per inwoner (p. 16 stresstest). In de komende jaren daalt het eigen vermogen van de provincie dramatisch. Van € 559 miljoen eind 2019 naar € 274 miljoen in 2024 (p.32 stresstest). Een halvering! Dan bungelt de provincie Utrecht onderaan alle lijstjes als armste provincie van het land! Deloitte baseert de vergelijking met andere provincies op basis van de jaarcijfers 2019. De begroting 2019 is door een ander college voorbereid. De daadwerkelijke effecten van de financiële keuzes van dit college zullen naar verwachting in de komende jaren nog veel duidelijker zichtbaar worden, ook in vergelijking met andere provincies. Het zou goed zijn om een aantal ontwikkelingen over wat langere tijd te kunnen volgen. Vraag aan het college: zou u een voorstel kunnen doen op welke wijze een aantal kernegevens over langere tijd gevolgd kunnen worden? We bespreken de uitkomsten van deze stresstest nu in het vuur van de begrotingsbehandeling. Veel tijd om er uitgebreider bij stil te staan, is er helaas niet. Het stuk verdient wat ons betreft een uitvoeriger bespreking. Ons voorstel is om deze stresstest te agenderen voor een informatieve bijeenkomst / benen-optafelgesprek met de commissie BEM in januari of februari volgend jaar. Vraag aan de overige fracties: deelt u deze behoefte?

- Op sommige onderdelen houdt het college zich strikt aan de afspraken in het coalitieakkoord, bijvoorbeeld de afspraak dat opcenten geïndexeerd worden. Op andere onderdelen wordt de financiële afspraken uit het coalitieakkoord losgelaten, bijvoorbeeld de stelpost onvoorzien van 1%, het niet volledig compenseren van indexeringen in subsidiebedragen en de regel dat tegenvallers binnen het programma moeten worden opgelost (zie beantwoording technische vraag 3). Kan het College ons aangeven op welke punten de financiële afspraken wel worden en op welke punten niet?
- Het college komt op papier uit om een structureel evenwicht in de vier jaren, dat op zich geeft vertrouwen. Er wordt structureel niet meer uitgegeven dan er structureel binnenkomt. Toch heeft het college een hele vreemde noodsprong nodig om tot het structurele evenwicht te komen. De klassieke kaasschaafmethode wordt uit de kast gehaald: elk beleidsprogramma krijgt een korting van 2% op begrote materiële uitgaven. Met als verklaring dat er een gerekend wordt met een gemiddelde verdragingsfactor. Het college heeft het zelf over een 'arbitraire stelpost.' Deze post komt op ons nogal gezocht en niet geloofwaardig over. Het lijkt er eerder op dat naar een gewenste einduitkomst is gezocht. De gekozen werkwijze getuigt niet van visie en van het durven maken van

keuzes. Dat zou betekenen dat de coalitie nog een kritisch door het eigen boodschappenlijstje heen had moeten gaan. Wat ons betreft schrappen we de regel adaptief bijsturen omdat deze methode te ver af staat van het kunnen en willen maken van integrale keuzes. Vraag aan de andere fracties: hoe kijken jullie hier tegenaan? Het papieren evenwicht van de begroting is daarmee ook geen reëel evenwicht. Door een papieren bezuiniging in te boeken, kun je elke som kloppend krijgen. Het getuigt in ieder geval niet van solide begroten. • De schrik sloeg ons om het hart toen we de langetermijncijfers van de nettoschuldquote zagen (pag. 197). We hadden hier al eerder voor gewaarschuwd. Onze nettoliquiditeitspositie daalt van plus € 66 miljoen eind 2019 naar min € 522 miljoen eind 2024. Een toename van de schuld met € 588 miljoen en een hele lelijke erfenis die deze coalitie nalaat aan onze opvolgers. Op zichzelf kunnen er goede redenen zijn om met vreemd geld te financieren. Met name voor investeringen die over langere tijd worden afgeschreven en waarbij de kapitaallasten dekking bieden voor het aflossen van de schuld. Dan is het hebben van een schuld op lange termijn verdedigbaar. Maar tegenover de toename van de schuld met € 588 miljoen staat slechts een toename van de materiële vaste activa van € 280 miljoen. Onderdeel van die toename is bovendien het activeren van € 50 miljoen aan ‘oude investeringen’. Dit college leent dus geen geld om te investeren, maar leent geld om onbetaalbare beleidsambities te financieren. Alsof je de hypotheek op je huis verhoogt om die verre droomvakantie te kunnen boeken. Voor ons is dit geen solide financieel beleid en zadelen we onze opvolgers op met een groot probleem. Een duidelijk kader voor de schuldpositie ontbreekt op dit moment, wij vinden dat de Staten hierin het voortouw zouden moeten nemen. Vraag aan andere fracties: hoe kijken jullie hier tegenaan?

Grafiek 1: ontwikkeling schuld en activa (bron: programmabegroting 2021-2024, pag. 197 en 267, eigen bewerking)



• Het College slaat zichzelf op de borst met de investeringen die ze wil doen. De coalitiepartijen slikken het voor zoete koek, zoals bleek tijdens de bespreking van de jaarrekening 2019 in de Staten. Het contrast met de werkelijkheid is echter schril. Op pagina 11 schrijft het college “De verwachte

groei van het aantal woningen en inwoners in Utrecht vraagt om een opschaling van het mobiliteitssysteem met grote investeringen.” Op pagina 127 van de begroting blijkt dan hoe groot die investeringen zijn. Harde cijfers die niet liegen: in 2023 verwacht dit college maar liefst € 0 te investeren in openbaar vervoer. Misschien komt het dan in 2024? Ook daar bedragen de geplande investeringen € 0,=! Veel woorden, maar weinig garen op de klos.

- Gelukkig wordt er deze periode wel nog flink in provinciale wegen geïnvesteerd. Net als de investeringen in OV in 2021 en 2022 gaat het om bestaande plannen vanuit de vorige periode die tot uitvoering komen. Maar dan de investeringen in de fietsinfrastructuur. € 150.000 in 2022, € 0 in 2023 en wederom € 0 in 2024. En ideeën voor nieuwe investeringen in mobiliteit? Die heeft het college ook niet!
- Kortom, alle mooie woorden ten spijt droogt het investeringsvolume op. Nieuwe plannen zijn er niet, als de huidige zijn uitgevoerd, valt de provincie stil. Bij gezond financieel beleid hoort ook een gezond investeringsniveau. Dat wordt door dit college niet waargemaakt. Waar gaat het geld dan wel naar toe? Waar heeft dit college dan al die leningen voor nodig? Echt duidelijk komt het niet naar voren in de begroting. Maar een optelling van alle personele kosten in de programmabegroting laat zien dat deze in 2019 ca. € 70 miljoen bedroegen. Vanaf 2020 liggen de personele kosten structureel boven € 80 miljoen met een uitschieter naar € 85 miljoen in 2021. Vraag aan het college: voert u beleid op de omvang van de ambtelijke organisatie? Hanteert u hiervoor kengetallen? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet? Hoe beheerst u de kosten van de organisatie?

Conclusies: De begroting is door een aantal acties beter inzichtelijk geworden. De stresstest en de doelenboom met name. Daarin zien we een positieve ontwikkeling die we graag blijven steunen vanuit onze bankjes in de Statenzaal. De grotere transparantie maakt ook beter inzichtelijk wat we eerder al betoogden, het financiële beleid dat deze coalitie voorstaat, is niet solide en niet houdbaar op de lange termijn. De schulddispositie van de provincie neemt dramatisch toe, zonder dat er duurzame investeringen tegenover staan. Het college betaalt de ambities van de coalitie met geleend geld en zadelt zo toekomstige generaties Staten- en collegeleden op met een onbedwingbare schuldenberg. De provincie Utrecht is al arm in vergelijking met andere provincies en zal in de toekomst nog armer worden. Bij onveranderd beleid, is deze provincie in 2024 de armste provincie van het land. Om het financiële bouwwerk rond te rekenen wordt naar de klassieke kaasschaaf gegrepen. De begroting is op papier structureel in evenwicht, maar reëel wat ons betreft niet. Een college met lef durft ook keuzes te maken in het boodschappenlijstje van de coalitie. Een college met lef laat ook ambitieuze investeringsplannen zien, in OV, in fiets, in wegen. De kerntaken van de provincie. Dit college heeft letterlijk 0 plannen voor nieuwe investeringen. Een trieste constatering. Al met al is deze begroting wat ons betreft verre van toekomstvast. We overwegen amendementen of moties in te dienen over: - Kaders en beleid schulddispositie op lange termijn - Schrapen kaasschaafbezuiniging 2% op materiële lasten - Schrapen indexering provinciale opcenten - Ipv instellen COVID-reserve, middelen direct opnemen in programmabegroting - Vervolg stresstest Hiernaast overwegen we met betrekking tot de beleidsprogramma's nog meer moties en amendementen die we in de tweede termijn zullen toelichten.

Op basis van de reacties van alle fracties in de commissie zullen we zo spoedig mogelijk conceptteksten aan een ieder toezenden. We horen ook graag welke voorgenomen amendementen en moties andere fracties hebben.

SGP

Als SGP willen we

onze bijdrage aan de discussie over de Begroting 2021 graag beginnen met een welgemeend compliment. Deze begroting is namelijk een prima uitwerking van de kaderbrief, zoals we die van de zomer hebben behandeld. Tijdens de bespreking van de kaderbrief hebben wij kritiek geuit op de keuzes die in de Begroting 2020 en de kaderbrief zijn gemaakt. Daar blijven we bij. De lange termijn ontwikkeling van onze solvabiliteit en de omslag van een financieringsoverschot naar een financieringstekort blijven ons reden tot zorg geven. Tegelijk zien we wel dat het college serieus aan het werk is gegaan met de kritiek van ondermeer onze fractie. Er is niet gekozen voor een belastingverhoging, maar wel voor besparingen, temporisering etc. Hulde! Bovendien is de door ons meermalen gesignaleerde te ruime wijze van begroten met het oog op de huidige onzekerheid opgepakt en ondervangen door de 2% 'vertragingsfactor'. Ook fantastisch is de bestemmingsreserve COVID flankerend beleid 2021 van 15 miljoen. Gezien de uitwerking hiervan zijn we blij dat onze helaas verworpen motie bij de jaarrekeningen 2018 en 2019 toch nog wordt opgepakt; nogmaals, hulde! We lezen dat agrarisch natuurbeheer aan de max zit komend jaar. We begrijpen ook hoe dat komt. Wel zouden we waar mogelijk meer inzet vanuit de provincie hierop willen zien. We lezen in de begroting: 'In 2021 zijn de uitbreidingsmogelijkheden nog maar zeer beperkt, omdat de beschikbare middelen met de lopende subsidies al nagenoeg volledig zijn gebruikt.' Gezien het belang van het onderwerp willen we de gedeputeerde opnieuw vragen hoe we haar kunnen helpen om boeren die meer willen doen met agrarisch natuurbeheer toch te kunnen helpen. Is het mogelijk hier vanuit de gebiedsgerichte aanpak stikstof middelen voor te maken? Is het college daarnaast bereid om de lobby richting de EU om meer subsidie los te krijgen voor agrarisch natuurbeheer voor de jaren na 2021 te intensiveren? Onlangs hadden we een informatiebijeenkomsten over biomassa. Grootschalige biomassa zou allemaal schoon zijn, maar kleinschalig o zo vies. We wachten nog op de uitwerking van de aannames in het rapport van RHDHV maar begrijpen het natuurlijk wel een beetje. Om de overlast uit houtkachels te verminderen willen wij een motie indienen in de Staten om de mogelijkheden voor subsidie op rookgasfilters bij houtkachels binnen stedelijk gebied te onderzoeken en hiervoor in de kadernota 2022-2025 een voorstel te doen. We horen graag natuurlijk wat andere partijen en GS hier van vinden. Een volgend punt is iets waar we van zijn geschrokken: onder de positie van PS lezen we een verhaaltje over de Commissaris, dat we onder het volgende kopje weer tegenkomen. Dat zal een foutje zijn, waarvan we overigens nog wel graag willen dat deze hersteld wordt. Kwalijker vinden we de ambitie van de CvdK wordt om het aantal vrouwen in het burgemeestersambt te verhogen. Wat is voor de Commissaris bepalend voor de selectie van een burgemeesterskandidaat?

Tot slot hebben we nog enkele technische aanvullende vragen die schriftelijk afgedaan kunnen worden maar die i.v.m. het coronacrisis pas nu door ons zijn opgesteld. We hopen dat het COVID flankerend beleid ook geldt voor te laat gestelde vragen. - Op blz. 60 lezen we: Tenminste 1 gemeente heeft een visie op VAB opgenomen in haar structuur- of omgevingsvisie voor het buitengebied. Vraag: zijn er nog geen gemeenten met een visie op VAB? - Hebt u overwogen het hele kopje 'sport' uit de begroting te verwijderen in uw besparingsronde? Zo ja, waarom staat het er nog in? Zo nee, waarom niet? - Op blz. 78 lezen we als doel voor 2021: Ondersteunen van het Veenweiden

Innovatiecentrum (VIC) dat inzet op brede landbouwkundige innovatie in het veenweidegebied, gericht op een duurzaam toekomstperspectief. Vraag: hoe ziet die steun er in 2021 uit? - Tot onze verbazing lezen we op blz. 99 dat de oplossing op de rotonde N224/N226 pas in 2025 kan worden uitgevoerd. Graag ontvangen wij hiervan een heldere toelichting. - Naar aanleiding van hetgeen op

diezelfde pagina geschreven wordt over de Donderbergrotonde zijn wij benieuwd of de oplossingsrichtingen al zijn uitgewerkt en wanneer wij die kunnen ontvangen. - Op blz. 106 lezen we over een '7e prioritaire snelfitesroute'. Welke route betreft dit? - Wij lezen niets over varend erfgoed in de begroting. Gaat er op dit gebied in 2021 niets gebeuren? - Op blz. 158 gaat het over 'provinciale accountmanagers die voor ten minste 3 gebieden moeten zijn aangewezen in 2021. Wat zijn dit voor mensen? Wat zijn dit voor gebieden? En wat gaan die mensen in deze gebieden doen? - Naar aanleiding van project 3.8.1. Hart van de Heuvelrug merken we slechts op dat de onzekerheden bepaald niet afnemen. Bent u dat met ons eens?

Begroting 2021 –1e termijn **Forum voor Democratie**

Aan GS,

Als eerste willen we GS wederom bedanken voor deze begroting voor 2021. En wij zijn verheugd te constateren dat GS op bepaalde terreinen aanpassingen heeft gemaakt. Zo staat er aangegeven dat er in de afgelopen jaren te ruim begroot is waardoor aan het eind van het jaar altijd meer geld overbleef dan begroot. Dit is ook een constatering die Deloitte heeft gemaakt in haar analyse van de begroting en een opmerking die wij sinds onze partij haar intrede heeft gemaakt in het provinciaal parlement vanaf het begin heeft

gedaan. De begroting mag en moet zelfs realistisch zijn maar een opgeblazen begroting, daar heeft niemand wat aan.

Dan een algemene opmerking over deze begroting. Natuurlijk is de begroting het document waarmee de Provinciale Staten haar budgetrecht uitoefent. Zonder een begroting goedgekeurd door het parlement mogen de bestuurders geen geld uitgeven. Wij concentreren ons bij het bespreken van de begroting in BEM tot het financiële plaatje zeker omdat wat er met het geld gaat gebeurt in de andere statenvoorstellen staat beschreven

Noodfonds Waar wij natuurlijk als FvD zeer blij mee zijn, is het feit dat GS de concepten van de oppositie overneemt. Al sinds de start van de corona pandemie pleitten wij voor een provinciaal noodfonds om alles te doen wat mogelijk is als middenbestuur de effecten tegen te gaan en gelukkig het is nu zover. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald om zo te zeggen. - Wij nemen dan ook aan dat GS het, het FvD Noodfonds gaat noemen naar de partij die dit concept heeft voorgedragen? - Graag horen wij wel wat de redenen zijn voor GS om nu wel met een COVID noodfonds te komen. Ten tijde van de kaderbrief toen wij er mee kwamen, gaf GS aan dat ze op dat moment geen enkele reden zagen om het te doen omdat ze wilden afwachten wat de rijksoverheid ging doen en daar wilden inspringen waar ze de noden zagen zoals bij de cultuursector gebeurd is. Categorieel was GS tegen een fonds waarvan de besteding nog onbekend was. Wat is er veranderd de afgelopen maanden dat de overwegingen opeens veranderd zijn? - En waar gaat het noodfonds voor gebruikt worden? Dat komt later nog geeft GS aan. Wij hadden daar al een concept voor ontwikkeld namelijk helikopter geld voor een van de zwaarst getroffen sectoren de horeca middels een 'voucher voor Utrecht'. Mogen wij aannemen dat GS dat concept dan ook gaat volgen? - Waar wij wel ernstige bezwaren tegen hebben is de manier waarop de COVID reserve in de begroting is verwerkt. Dit is wat mijn fractie betreft in flagrante overtreding van het BBV. Alle lasten moeten helder in de begroting staan per programma zelfs als nog niet duidelijk is waar de uitgaven aan besteed gaan worden. Door nu de toekomstige lasten via de reserves te laten lopen, zijn ze verstopt. Dit is wat ons betreft niet correct en wij vragen GS deze lasten alsnog bij een programma onder te brengen en de geprognostiseerde lasten met €15 miljoen te verhogen.

Kapitaalslasten Dan de kapitaallasten. Volgens de tabel op pagina 21 zijn deze lasten 6% van de totale begroting op dit moment. Alleen als we GS mogen geloven gaat er fors geïnvesteerd worden

en gaan hierdoor de langlopende schulden hard oplopen van ruim €100 miljoen ultimo 2020 naar €350 miljoen eind 2024 een stijging van ruim 250%.

Gezien dat dit geïnvesteerd gaat worden, verwachten wij een gelijke toename van de kapitaalslasten. Alleen als we de geprognoseerde kapitaalslasten bekijken zien we in de begroting nog geen toename van 22% tussen de totale kapitaalslasten over 2021 (ruim €29 miljoen) en de begroting over 2024 (ruim €36 miljoen) - Klopt het dat GS verwacht dat de kapitaalslasten nauwelijks op gaan lopen bij de investeringen die gepland gaan worden? - En zou GS aan kunnen geven hoe dit kan? Oplopende investeringen maar geen oplopende kapitaalslasten? - Zou GS aan kunnen geven welk percentage ze verwachten dat de kapitaalslasten gaan uitmaken van de totale lasten de komende jaren? - Of hebben we hier te maken met een koekoeksjong dat als de investeringen zijn gedaan een volgend college deze mag opnemen in de begroting waardoor uitgaven aan andere terreinen omlaag moeten?

Sluitend krijgen begroting Verder wat ons opvalt is dat GS in de hele begintekst, aangeeft moeite te hebben om de begroting sluitend te krijgen. De sfeer die hieruit spreekt is dat de provincie een fors aantal wettelijke taken heeft die ze verplicht zijn om uit te voeren en waar ze geld voor moet vinden terwijl de werkelijkheid anders ligt. Het meeste geld dat GS wil gaan uitgeven gaat naar plannen van deze coalitie. Als deze plannen niet uitgevoerd gaan worden dan is er geen geld nodig en is de begroting sluitend. Deze opmerking hebben wij ook al gemaakt tijdens de behandeling van de kaderbrief.

Dit is goed te zien aan de fors stijgende structurele lasten in de begrotingen. In de begroting van 2019 verwachtte GS dat de structurele lasten in 2022 €346 miljoen zouden bedragen. In de begroting van 2020 was dit bedrag al opgelopen naar €387 miljoen voor 2022 om in de begroting van 2021 te eindigen op €389 miljoen voor de structurele lasten over 2022 - Zou GS kunnen aangeven welke kerntaken zij extra heeft of welke kerntaken fors meer gaan kosten die deze forse stijging van de structurele lasten rechtvaardigt? - Kan GS aangeven hoe hoog de benodigde middelen zouden moeten zijn om de kerntaken van de provincie uit te voeren? - En als dat niet het geval is, deelt GS de mening van onze fractie dat het gesignaleerde tekort en lastigheid om de begroting te dichten komt door de plannen van GS en niet door externe factoren?

Algemeen beeld begroting lange termijn Wat we hiervoor al hebben aangegeven stijgt de begroting fors in omvang van ongeveer €355 miljoen aan structurele lasten in 2019 naar meer dan €404 miljoen in 2024 een stijging van meer dan 10%. Ook wordt er fors ingeteerd op de bestaande reserves om allerhande investeringen uit te voeren waarvan wij als fractie ons ten zeerste afvragen of deze niet op termijn tot zeer hoge kapitaalslasten gaan leiden.

De stijging van de structurele lasten moet gefinancierd gaan worden uit de structurele opbrengsten van de provincie, de opcenten en de uitkering uit het provincie fonds. Vooral de verwachte uitkering uit het provincie fonds loopt op. - Waar is dit optimisme op gebaseerd dat de uitkering uit het provincie fonds oploopt? - Is er niet over nagedacht dat de uitkering uit het provincie fonds terug loopt of minder hard oploopt en daarmee de begroting niet sluitend te krijgen is?

Opmerkingen per programma

Kosten OV De verwachting is dat in de komende tijd het aantal passagiers in het OV fors terug zal lopen en dat hiermee de opbrengsten van de concessie houder lager zullen worden en dat de kosten voor de provincie op gaan lopen - Hoe houdt de provincie rekening met deze mogelijkheid? In de begroting zien wij dat niet terug

Nieuw financieel systeem Op pagina 184 viel ons op dat er bijna €2miljoen gaat worden uitgegeven aan een nieuw financieel systeem. Wij kunnen ons herinneren dat er al veel discussie over wel of niet een nieuw financieel systeem. Betekent dit dat er een nieuw systeem komt?

Hergebruik vrijkomende agrarische bebouwing (2.4.3) pagina 60 De kans is natuurlijk heel groot dat deze grond en gebouwen voor allerlei klimaat-vriendelijke projectjes ingezet gaan worden, of dat er juist industrie terecht komt. Vraag is: hoe belangrijk vindt GS boerenbedrijven voor het aanzicht van onze provincie? En wil GS deze grond behouden voor de landbouw?

3.1.4 de fysieke leefomgeving pag 66 - De negatieve effecten van klimaatverandering nemen sterk toe in alle economische sectoren [...]” (3.1.4) Kan GS dit onderbouwen? - En wat wordt verstaan onder ‘gedragsverandering’ zoals die nagestreefd wordt? - En wat voor kwaliteitseisen zijn er aan ‘regionale en lokale initiatieven gericht op bewustwording en educatie ten aanzien van klimaatadaptatie’?

CDA

Hoewel we nog geen terugkoppeling hebben op onze technische vragen toch een schriftelijke bijdrage voor de eerste termijn namens het CDA. Wel gelijk de opmerking dat we volgend jaar toch een ander proces zien omdat we nu toch een wat mango eerste bijdrage kunnen leveren.

Allereerst dank voor de begroting van 2021.

Goed om te zien dat stug door het college wordt doorgewerkt ondanks de grote uitdagingen waarmee we te kampen hebben.

Wij beperken ons daarom in eerste instantie tot de volgende vragen/punten.

Op pagina 12 wordt het volgende genoemd: "Als provincie-monitoren we deze ontwikkelingen nauwgezet, eventueel opgevolgd door financiële steun aan ondernemers en Utrechters." en op pagina 17 wordt er vermeld dat er een verlaging op het budget van ondersteuning van het brede MKB wordt uitgevoerd van 50k per jaar. Wij vinden dat er tegenstrijdig.

Punt 4.1.1 "Gemeenten, woningcorporaties en verenigingen van eigenaren worden gestimuleerd en ondersteund om deze besparingsdoelstelling te realiseren" overigens was ik benieuwd of we projectontwikkelaars hier niet bij konden betrekken. We hebben een zware woningnood, dus moeten er 10.000 woningen per jaar worden gebouwd. Nieuwbouw woningen worden steeds duurder en vaak voor starters onbetaalbaar. Dit is ook omdat het bouwen van duurzame nieuwbouw vaak duurder is. Als wij die projectontwikkelaars kunnen motiveren om veel en duurzaam te bouwen, maar wellicht door subsidie de prijzen lager te houden, kan dat de markt stabiliseren. Hoe zit GS dit?

Punt 8.4 is nu niet direct voor deze bespreking, maar haakt wel heel erg aan waar wij mee bezig zijn betreffende de extra bedrijventerrein ruimte voor Woudenberg + het aanleggen van een nieuwe rondweg (goed bereikbaar voor wonen en werken).

In de begroting wordt op verschillende plaatsen het belang benadrukt van het verbeteren van de digitalisering van onze provincie. Dit kunnen wij als CDA onderschrijven. Alleen een randvoorwaarden voor het succesvol digitaliseren van inwoners, bedrijven, onderwijsinstellingen, zorginstellingen etc. is de aanwezigheid van goede infrastructuur. En hier ontbreekt het nog aan. Wat onderneemt GS op dit gebied? In de begroting wordt heel even kort het belang van familiebedrijven aangestipt. Een initiatiefvoorstel wat bijna unaniem door de staten in 2018 is aangenomen. Binnenkort loopt deze pilot periode af. Zijn er al ideeën voor het vervolg? Aangezien het maatschappelijk belang groot is en de eerste uitkomsten van de evaluatie positief zijn. In afwachting op de antwoorden op onze technische vragen laten we het hier bij.

Eerste Termijn ChristenUnie – Programmabegroting en indicatoren

Programmabegroting

De ChristenUnie is blij dat het college ook juist in onzekere tijden fors blijft investeren om provinciale taken,

maatschappelijke opgaven en ambities op allerlei terreinen (ook rondom de grote in wonen, energie, mobiliteit, landbouw) verder te brengen. Ten opzichte van de Kaderbrief heeft het college in de begroting ingezet op vier plussen: 1. Uitstel Omgevingswet 2. Regionale programmering 3.

Monitoring natuurrealisatie en herstel 4. Circulaire samenleving. Wat de ChristenUnie betreft is dit een goede insteek, investeren in zaken die onze provincie verder opbouwen. Er is ook hard gewerkt om het meerjarenperspectief sluitend te krijgen en we hebben in 2023 en 2024 nu een sluitende begroting. Dat vinden wij belangrijk. We zijn het eens met het instellen van vier nieuwe bestemmingsreserves. De COVID-reserve als buffer in nog altijd onzekere tijden is zeer verstandig. Ook de reserves voor de energietransitie, gebiedsprocessen stikstof en subsidies is een goede keuze.

Onze fractie heeft meerdere technische vragen gesteld over onder andere de beschrijving van de programma's. Afhankelijk van de beantwoording van die vragen hebben wij nog punten die terug kunnen komen tijdens de commissiebehandeling. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over de financiële middelen voor beleidsdoel 4.4 (De provincie als goed voorbeeld). Daar zijn nu alleen middelen voor personele lasten begroot in het programma zelf. Dat is voor onze fractie ruim onvoldoende, maar voor ons is nog niet helder of voor uitvoering van maatregelen in andere programma's middelen zijn gereserveerd voor dit doel. Daar hebben wij dus een technische vraag over gesteld.

De volgende aspecten willen we in ieder geval al aan de orde stellen:

Wonen

We zijn positief over de inzet van het college op de versnelling van woningbouw en de regionale programmering. We zien de regionale programmering als een beter instrument om een evenwichtig gesprek te voeren met gemeenten over uitbreiding van wonen en werken. We hopen dat de aankomende tijd hier grote slagen mee gemaakt kunnen worden om meer woningbouw te realiseren.

Landelijk gebied

De ChristenUnie is tevreden dat het college voor 2021 grootse plannen heeft in de volle breedte van dit

programma. We zijn positief over hoge ambities voor 2021 wat betreft verwerving en inrichting NNN. Het

verleden heeft alleen laten zien, hoe moeizaam dit proces tot nu toe verloopt. De vraag is dan ook hoe en of

de middelen toereikend zijn? Het college zet ook in op versnelde realisatie Groene Contour. Positief dat het

uitvoeringsplan in Q1 wordt verwacht. Tegelijk wordt al vermeld dat het budget hiervoor ontoereikend is.

Kunnen we een voorstel voor extra middelen in de Kadernota verwachten?

Bodem, Water en Milieu

We lezen over voorbereidingen van Beleidsprogramma gezonde en veilige omgeving (2022). We kijken uit

naar dit zeer relevante programma, kunt u alvast een klein tipje van de sluier oplichten?

Mobiliteit

De daling van de reizigersopbrengsten zijn nu als risico opgenomen. Dit punt is nog echt niet helder.

Graag ontvangen we hier meer duidelijkheid over en ook wat we hier vanuit het rijk van kunnen verwachten. In hoeverre kunnen we huidige concessie handhaven en waar zit de ondergrens? Wat zijn dan de provinciale knoppen waar we nog aan kunnen draaien?

We zien ook dat in 2021 een Netwerkperspectief Provinciale wegen 2040 (waarbij niet alleen trajecten, maar ook het netwerk als geheel wordt onderzocht) en een afwegingskader Snelwegen wordt opgeleverd. We zijn blij te lezen dat het college investeert in studies naar de fietstunnel voor de N225 en dat naast de snelfietspaden ook geïnvesteerd wordt in het Regionaal Fietsnetwerk.

In de begroting is de doelstelling 'Fietsregio van Europa' opgenomen. Volgens ons zou het doel moeten zijn om de fiets het meest aantrekkelijk voorkeursalternatief te laten zijn voor mobiliteit. Het gaat dan niet alleen om een goede fietsinfrastructuur, maar ook een goede afweging van locatiekeuzes voor wonen en werken.

Het opgenomen doel van groei van OV met 20% en afname van autoverkeer verhoudt zich niet tot elkaar, omdat bij een OV groei van 20% - gezien de bevolkingsgroei - het autoverkeer ook verder groeit. Kan het college hier een scherpere doelstelling formuleren?

Cultuur

Het programma Cultuur staat hevig onder druk vanwege Corona en deze onzekerheid zal ook nog even voortduren. Houdt het college rekening met nog meer financiële steun?

Economie

In het programma economie staat in de aanhef 'sociaal en gezond'. Deze waarden zien we vervolgens niet terug in de uitwerking. Wat gaat het college doen en hoe?

Bij winkelgebieden gaat het om revitalisatie en focus in steden en niet zozeer om bestedingsonderzoek. Het

moet veel verder gaan dan wat staat beschreven op pagina 156 eerste alinea. Mooi resultaat zou zijn als

hier geld uit het groeifonds zou komen voor gecoördineerde aanpak in gemeenten, evenals een visie op

verdozing, die concentratie nodig maakt. Ziet het college mogelijkheden om hier een regievoerende voorstrekker rol in nationaal opzicht in te nemen? Zijn andere fracties wellicht bereid de ChristenUnie te steunen om hier vanuit Utrecht een rol in te spelen. Immers, verschillende van onze

steden hebben met dit probleem te kampen, maar de gemeenten kunnen die rol financieel niet zelf oppakken. De provincie trouwens ook niet.

Recreatie

De ChristenUnie is blij om te vernemen dat begin 2021 een nieuw programma Recreatie en Toerisme wordt opgeleverd, dat er beleid voor vakantieparken komt en is verheugd met de ambitie om het ontbrekende Wandelnetwerk Utrecht Oost af te maken. Dit maakt het provinciale wandelnetwerk compleet. Aanvullende vraag is of Vijfheerenlanden voldoende onderdeel uitmaakt van dit wandelnetwerk?

Bestuur

GS zet in op de kracht van de regio's, voor 2021 een nieuw Programma Sterk Utrechts bestuur, en extra inzet op ondermijnende criminaliteit. Daarnaast komt er medio 2021 een nieuwe nota Verbonden partijen. We blijven dit nauwlettend volgen.

Kortom: er staat voor 2021 heel erg veel op stapel. Belangrijk dat participatie op al deze onderwerpen goed

van de grond komt. Daarnaast de vraag om PS niet slechts op eindproducten te trakteren, maar ook te

betrekken in het proces tot beleidsvorming en uitwerking. Ook de vraag hoe dat in het Corona-tijdperk

gestalte krijgt, nu inspiratiesessies etc. lastiger te organiseren zijn. Tot slot de vraag of het arsenaal personeel toereikend om alle opgaven te realiseren?

Praktische opmerkingen begroting

Indien de begroting adaptief wordt, dan is het ook zeer relevant om hier de informatievoorziening en de

termijnen (beter) op aan te passen. Daarnaast wil GS scherper en realistischer begroten (n.a.v. rapport

Deloitte), de vraag is dan wel hoe dan precies?

Indicatoren

Tijdens de commissiebehandeling van de indicatoren 1.0 heeft de ChristenUnie benadrukt dat het voor ons van belang is dat alle meerjarendoelen van één of meerdere indicatoren worden voorzien. Daarmee krijgen wij echt het stuur in handen om via de meerjarendoelen te sturen op de beleids- en programmadoelen. Wij kijken daarom uit naar een uitgebreidere discussie hierover in 2021 zoals besproken tijdens de commissiebehandeling over versie 1.0. Zo beschikken we hopelijk richting begroting 2022 over een kwantitatief en kwalitatief goede set beleidsdoelen. Wanneer en hoe (liefst Q1) kunnen we met en voor PS nog weer een slag maken?

Voor ons blijft nu echter nog staan dat er een aantal indicatoren zijn waar wij het graag anders zouden zien. Specifiek gaat het om:

- Programma 3
 - Indicator 1 'Veiligheid regionale waterkeringen': de eindstreefwaarde staat hier op 90%. Het gaat hier echter om een door onszelf gestelde norm waaraan de regionale keringen moeten voldoen. De streefwaarde moet daar wat ons betreft 100% zijn. Daaraan kan dan een einddatum gekoppeld worden die haalbaar wordt geacht. De toelichting die nu aan deze indicator is toegevoegd hoort niet thuis in dit overzicht met indicatoren.
 - Indicatoren 2 en 3 'Aantal milieuklachten' en 'Beperking toezichtslast (VTH)': deze indicatoren geven wat ons betreft te weinig of het verkeerde inzicht. Indicator 2 zegt iets over de mate waarin overlast wordt ervaren, maar kan ook enorm beïnvloed worden door incidenten en zegt op die momenten weinig. Indicator 3 spreekt over 90 (getal) aanvragen die binnen de termijn zijn afgehandeld. Dat is voor onze fractie nietszeggend. Hier zou het moeten gaan over een percentage dat tijdig wordt afgehandeld. De streefwaarde die daarbij hoort, hoort zo dicht mogelijk tegen de 100% te liggen volgens onze fractie.
 - Indicator 10 'Vliegverkeer': deze indicator gaat over de ervaren geluidsoverlast. Voor onze fractie is onduidelijk op welke wijze de provincie hier direct invloed op kan uitoefenen en of ervaren overlast wel de juiste indicator is.
- Programma 4
 - Wij missen hier een indicator voor meerjarendoel 4.2.1 'Meer zonnepanelen op daken'. Juist deze ontwikkeling is in de energietransitie een manier van duurzame opwek zonder echte maatschappelijke weerstand. Het blijven versnellen van zonnepanelen op daken is daarom voor onze fractie belangrijk en daarom is het voor ons ook van belang dat hiervoor een indicator komt. Wij denken hierbij aan een indicator in de zin van een absoluut getal (hectares dak of aantal zonnepanelen) of een percentage gebruikte daken met potentie. Een voorstel hiervoor laten wij graag over aan het betreffende programmateam."

GroenLinks

Eerste termijn GroenLinks bij programmabegroting 2021

Dank voor deze begroting in een bijzondere en voor veel mensen barre tijd. Graag komt GroenLinks tijdens de behandeling op 11 november nader terug op enkele belangrijke thema's. Dank aan GS en de ambtelijke organisatie voor de antwoorden op technische vragen van ons en alle collega's.

- Goed dat GS Covid flankerend beleid aankondigt. GroenLinks vindt het erg belangrijk om hier de juiste kaders voor mee te geven, bijvoorbeeld dat investeringen uit dit beleid leiden tot duurzame werkgelegenheid, dat ze níet leiden tot meer CO2-uitstoot. Heeft GS hiervoor al een kader in gedachten en hoe wordt PS erbij betrokken?

GroenLinks heeft verder de volgende aanvullende opmerkingen en vragen.

- Programma 3 Bodem, water, milieu
- Ten aanzien van het luchtverkeer lezen wij op pag. 75 de in onze ogen nog vrij magere ambitie van ten aanzien luchtverkeer “ beperking van de hinder, in aansluiting bij de ambitie van het Rijk”.

-
- Behalve dat wij betwijfelen of de Rijksambities ten aanzien van geluidshinder dezelfde zijn als die van de provincie, gaat het ook om een mogelijke toename van vliegverkeer boven de provincie. En bij een vierde fix om een groter deel van de inwoners dat daar last van heeft. Gezondheid is een belangrijke factor. Welke gerichte acties gaat u op dit vlak richting het Rijk ondernemen?

-
- Programma 4 Energietransitie
- Het sluiten van een convenant (toezicht op verplichte energiemaatregelen voor bedrijven) zou toch niet gebaseerd moeten zijn op voorbehoud van interesse? Het is een wettelijke verplichting, een afspraak uit het klimaatakkoord. Als een convenant niet lukt, wat is dan het alternatief?

- Als de aanpak van coaches bij zorginstellingen succesvol geweest is, waarom is er dan geen doelstelling geformuleerd specifiek voor zorginstellingen in 2021?

- Programma 5 Bereikbaarheid
- GroenLinks mist bij efficiënt en duurzaam beheer en onderhoud van de bestaande infrastructuur expliciete aandacht voor circulariteit. Hoe wordt daar in dit programma uitvoering aan gegeven?

- We zien een afname van verkeer (OV + autoverkeer), het lijkt verstandig in een toekomstige nieuwe balans te mikken op 20% groei OV, en afname van autoverkeer. Kunnen we daar op sturen?

Programma 8 Economie

- Algemeen: van alle meerjarendoelen is er slechts één direct gericht op het ondersteunen van werknemers. De overige doelstellingen (hoezeer we het ook met veel daarvan eens zijn), zijn gericht op bedrijven en ondernemers. Terwijl die nergens zijn zonder een goed aanbod van werknemers. Heeft de provincie nagedacht over een actiever rol om juist ook de positie van werknemers te versterken? Bijvoorbeeld door het versterken van

vakbonden? Of door zich in te zetten voor een “Utrechts minimumloon”? Kan deze enigszins scheve verhouding in focus aangepast worden richting de Economische Visie die wordt opgesteld?

- Bij de resultaten, geformuleerd bij meerjarendoel 8.3.2 (scale-ups en innovatieve bedrijven) wordt “meer” beoogd, maar er wordt niet gedefinieerd hoe we die meer precies moeten lezen. Om te weten wanneer iets “meer” wordt, en als PS onze controlerende taak goed uit te kunnen voeren, hebben we eerst een goede nulmeting nodig. Wat is dan nu het startpunt? En wanneer vindt GS dat verbetering is opgetreden?

- Programma 9 concernbrede thema’s

- Last but not least, de concernbrede thema's van de sociale agenda, de circulaire samenleving, de klimaatneutrale samenleving, en beleid dat beter onderbouwd is met data.

In de inleiding bij de begroting lezen we over:

“.....concernbrede opgaven die we als provincie hebben geformuleerd en die dwars door alle portefeuilles heen lopen. Dus gaan we onverminderd door met de uitvoering van onze Sociale Agenda, met als doel veerkracht, inclusie en participatie van kwetsbare groepen te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden”.

Dwars door alle portefeuilles! Op welke wijze gaan we die vertaalslag maken? En hoe zorgt GS dat dit ook écht uitgangspunt wordt voor alle medewerkers en maatschappelijke partners?

Eerste termijn bij begroting PvdD

Statenvoorstel

'Adaptief' is het nieuwe mantra. Het lijkt in het kader van deze begroting vooral een omslag in denken binnen de provinciale organisatie (niet op voorhand te ruime budgetten aanvragen, maar liever tussentijds bijsturen indien nodig). In hoeverre verandert het adaptieve karakter ook voor PS mogelijkheden tot bijsturen?

Begroting

Goed dat lange termijn niet uit oog verloren wordt. Zoals de planbureaus onlangs opriepen: richt je niet alleen op directe economische schade, maar kijk verder naar maatschappelijke gevolgen (groeierende sociale kloof) en klimaat¹. Want, inderdaad, biodiversiteit en klimaat hebben niks aan urgentie ingeboet. Kunnen aan de reservering van €15 mln. voor de bestemmingsreserve "COVID flankerend beleid 2021" nog voorwaarden verbonden worden, zodat we Utrecht ook écht groener de crisis uit helpen?

Energietransitie

Ga niet voor energiezuinig, maar energieneutraal. Goed dat ingezet wordt op energiebesparing en dat minder koopkrachtige huishoudens geholpen worden met verduurzamen, maar biomassa is niet duurzaam. (p9-10)

Kan GS onze zorg wegnemen dat bij "aanvullende potentiële locaties" voor duurzame opwekking gekeken wordt natuurgebieden? (p84)

Bereikbaarheid

Goed dat fietsgebruik gestimuleerd wordt. Doel zou alleen niet moeten zijn om 'dé fietsregio van Europa' te worden, maar om te zorgen voor een veilige en goed per fiets bereikbare provincie. Als Utrecht dichtslibt is de oplossing in elk geval niet nog meer wegen aanleggen. Onze fractie vraagt GS af te zien van projecten als verbreding A27 en NRU. Ook invloed corona van groot belang op toekomst OV en werklocaties (aangezien de verwachting is dat meer mensen vaker thuis zullen werken). (p10-11)

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/10/08/kabinet-alleen-de-coronabrand-blussen-is-niet-genoeg-a4015277>